

4640010220201

**БУРЯАД
ҮҮЛТЭРЭЙ
ҮНЭМНАЙ
«БУСАХАМ»
ГЭЖЭ МӨӨРЭНЭЛ ДАА**

5 Н.**8 Н.**

**СВЕТЛАНА
БУНЕЕВАГАЙ
СЭДЬХЭЛЭЙ
ДУУНУУД**

1921 оной
декабриин
21-нээ гарана

Буряад ҮНЭН

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Бүгэдэ арадай сонин

2012 оной
декабриин 20
Четверг

№ 50 (21898)
(813)

Үбэлэй дунда
хара хулгана
харын 8
гарагай 5
www.burunen.ru

Буряад
Ууен

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Рамжаан

АВТОРАЙ фото

«БУРЯАДАЙ ТҮРҮҮ ХҮНҮҮД -2012»

Хүндэтэ лауреадууд! Конкурсно илагшадые хүндэлхэ баяр ёһололдо мүнөөдэр, декабриин 20-до, 17 сагта Гүрэнэй академическэ Буряад драмын театрта таанадаа уринабди. Түрэл гарал зон, нүхэд, нютагаархин хүндэтэ лауреадуудаа театрай тайзан дээрэхээ амаршалха аргатайт, таанадые хүлээн абахабди.

Энэ үдэшэ конкурсын илагшадта, харагшадта зорюулагдажа, найхан хатар, дуун зэдэлхэ.

АРАД ТҮМЭНЭЙ ХАЙРА ХЭШЭГТЭ ХҮРТЭЖЭ ЯБАНА

8 Н.

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ!!!

Руководство ОАО «РЖД», а также Гусиноозерская дистанция пути, крайне обеспокоены ситуацией, сложившейся с обеспечением безопасности движения на железнодорожных переездах. С начала 2012 года количество ДТП, допущенных по вине водителей автотранспорта, по сети дорог достигло 212 случаев, при которых пострадало 147 человек, в т.ч., 47 человек погибли. 04.12.2012 г. в 13-14 мск.вр. на регулируемом переезде, не обслуживаемом дежурным работником, расположенном на 77 км пк 2 перегона Кунавино-Перебор двухпутного электрифицированного участка Екатеринбург - Каменск-Уральский допущен наезд поезда № 3158 (82 вагона) на автомобиль MAN под управлением водителя Лялина А.С. Автомобиль выехал на переезд при запрещающих показаниях исправно действующей переездной сигнализации. В результате столкновения локомотивная бригада электровоза погибла, водитель автомобиля в тяжелом состоянии госпитализирован в больницу г. Каменск-Уральский. На балансе Гусиноозёрской дистанции пути находится 23 железнодорожных переезда. С 2002 г. по 2011 г. по вине водителей допущено 4 случая ДТП. Основными причинами ДТП явились нарушения правил дорожного движения при проезде через ж/д переезды.

Уважаемые водители!

Выполнение правил дорожного движения при пересечении переездов – залог сохранения жизни вам и здоровья близких вам людей.

СЧАСТЛИВОГО И БЕЗОПАСНОГО ВАМ ПУТИ!

Засагай дээдын зургаанда

ОЙ МОДОНОЙ АЖАХЫН РЕСПУБЛИКАНСКА АГЕНТСТВЫН ХҮДЭЛМЭРИДЭ МУУ СЭГНЭЛТЭ ҮГТӨӨ

Республикын нэгдхэгдэмэл бюджетэй олзо оршо, ажаһуугшадай салин түлбэри дээшлүүлгын болон ажалаар хангалгын талаар Буряад Республикын Правительствын дэргэдэхи комиссиин зүблөөн дээрэ иимэ тобшолол хэгдээ. Тодорхойлбол, экономика хүгжэлтын талаар Буряадай Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Александр Чепик Агентствын тоосоон соо заагдаһан тоо баримтануудай бэе бээтэээ тудалдаагүй ушарһаа бүхы жэлэй туршада хэһэн ажальень шүүмжэлээ юм. Тиин тушаагдаһан дансануудай баримталһаар, бүхыдөө худалдагдаһан модоной хэмжээн дээшлээ, һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй салин түлбэри ургаа, харин сугларһан налогуудай хэмжээн доошолшоо. Агентствын хүтэлбэрилэгшын орлогшо Николай Кривошеев энэ ушарые ойлгуулхандаа, олон шалтагаанууды нэрлээ: олон эмхинүүд, тэрэ тоодо "Авиационная и наземная охрана лесов" ГБУ, налог түлбэриин талаар ехэ үринүүдтэй, модоной хэрэглэмжын доошололго, Хитад руу худалдалгын хэмжээнэй уналга... Теэд энэ харюунь Александр Евгеньевичэй сүхал бүришье ехээр хүргөө. "Олзодо ашагдадаг налогтнай тон бага. Худалдагдаһан модоной хэмжээн хахад миллиардһаа ехэ аад, бюджеттэ оруулһан мүнгэн оройдоол хоёр миллион түхэриг болоо. Тиимэхээ хуули бусын, нюуса эрьесын хэмжээн эндэтнай тон ехэ гэ-

эшэ. Нэгэшье һалбери иимэ муугаар ажалаа ябуулдаггүй", - гэжэ тэрэ хэлээ. Тоо баримтануудай бэе бээтэээ тэнсээгүй энэ ушарта ой модоной участогууды хүлһэлдэг олзын хэрэг эрхилэгшэд ехэ хубитаяа оруулһан байна. "Ой модо хэрэглэдэг бүхы эмхинүүдтэй хэлсээ баталһанхай байха ёһотой аад, олзын хэрэг эрхилэгшэ бүхэн тухай юрэнхы мэдээшьегүй байнат. Тэдэтнай хүдэлмэриин һууринууды олошоруулаад, үйлдбэриингээ болон салин түлбэриингээ хэмжээ дээшлүүлээд, налогуудаа ёһотойгоор түлөөгүй", - гэжэ үнэн ушарыень ойлгуулаа. Тоосооной дүнгүүдээр абтаһан шиидхэбэри – Ой модоной ажахын республиканска агентствын хүтэлбэрилэгшэ, бүхыдөө тус албан зургаан байгша

ондо бээлүүлһэн хүдэлмэри тухайгаа тайлбарилһан бэшг бэлдэхэ юм. Тэрэнын дүнгүүдээр республикын нэгдхэмэл бюджетэй олзо оршо дээшлүүлхэ талаар хүдэлмэриин урагшагүйдэһэн ушараар ээмэ тохогодо болоно. Аяншалгын талаар республиканска агентствын тоосоондо ямаршье асуудалнууд гараагүй: тоо баримтануудын зүб байхаһаа гадна бодото байдал дээрэ үндэлхэнэй, мүн бүхыдөө һалбариды яһала һайн туйлалтанууд үзэгдэнэ. Тиин байгша оной 9 һарын туршада аяншалгадта үзүүлэгдэһэн түлбэритэ хангалгануудай хэмжээн 1516,7 миллион түхэригтэ хүрөө. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 16

процентээр ехэ юм. Буряад орондо 576,2 мянган аяншалгад ерэнэн байна (36,8 процентээр ехэ), 37 бага гостиница ашаглалгада тушаагдаа. Федеральна налогово албанай мэдээнүүдээр, байгша оной 6 һарын дүнгүүдээр республикын нэгдхэгдэмэл бюджеттэ гостиницануудай ажал ябуулгаһаа 12,45 миллион түхэриг оруулагдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэл хугасаатай сасуулбал, 6,3 процентээр ехэ болоно. Федеральна реестртэ ородог туроператорнууд 2012 оной январь-октябрь һарануудта бюджетһээ гадуур жасануудта 12,2 миллион түхэригэй хэмжээндэ түлбэринүүды болон яланууды түлөө. Энэнь 35,1 процентээр ехэ юм. Энэл хугасаада салин

түлбэри 4-32 процентээр дээшлэжэ, бүхыдөө һалбариин дунда зэргын салин 11762 түхэриг бүридхэнэ. 2012 оной 9 һарын дүнгүүдээр гарзатай нэгэл предпряти, Северобайкальска аймагта оршодог "Душкачан" гэһэн амаралгын бааза, бүридхэлдэ абтаһан байна. Энэ эмхи жэлһээ жэлдэ гарзатай гарадаг юм. Харин мүнөө ажал ябуулгаһаа зогсоооод, наймаанда табигданхай. Россиин Пенсионно жасын Буряадтахи таһагай мэдээсэһээр, аяншалгада хабаатай ажал эрхилдэг эмхинүүд уялгата медицинскэ болон пенсионно страхованин түлбэринүүдэй талаар 387,4 мянган түхэриг үритэй. Эгээл ехэ үритэй эмхинүүды нэрлэбэл, Улаан-Үдэдэ оршодог "Байкал-брокер", "Регион Авиа" болон "Сибирь-тур" ООО-нууд болоно. Мүнөө дээрээ "Регион Авиа" ямаршье ажал эрхилнэгүй, харин нүгөө хоёрын аяншалгын шэглэлээр хүдэлхээ болинхой. Тиихэдэ "Вокруг света" болон "Байкал-спорт-тур" эмхинүүд налог түлбэриин талаар үри шэрэтэй гэжэ бүридхэлдэ абтаһан байна. Зүблөөнэй дүнгүүдээр Аяншалгын талаар республиканска агентство 2013 оной январин 30 болотор үритэй эмхинүүдэй ажал ябуулга хаража үзэхэ, харин феврилиин 20 болотор гарзатай предпрятинууд тушаа зохистой шиидхэбэри абаха ёһотой.

Дыжит МАРХАДАЕВА.

УСТЬ-ОРДЫН ТОЙРОГ 75 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙ ТЭМДЭГЛЭБЭ

Усть-Ордын тойрог ойнгоо баярые "Нүүдэлшэ элинсэг хулинсагуудаймнай эртэ сагай зам" гэһэн фестивалыар, бүхэ барилдаанай мұрысөөгөөр, һурагшадай

дунда "Тоонто нютаг" гэһэн уран уншагшадай конкурсоор тэмдэглээ. Гадна тойрогой үндэлхэнэй музей соо "Суута болон элитэ хүнүүд" гэһэн үзэсхэлэн дэлгэгдээ, "Эрдэм" соо гар урлалай бүтээлнүүдэй үзэсхэлэн эмхидхэгдээ юм. Баяр ёһололой зүблөөн дээрэ Эрхүү можын губернатор Сергей Ерошенко хүдөө ажахын эрхим хүдэлмэрилэгшэдтэ баярай бэшгүүдые, хүндэлэлэй грамотануудые барюулаа, мүн тиихэдэ Усть-Ордын эхин хургуулида олон үүргэтэ байһан соо тодохоор элдэб янзын спортын тоног түхээрэлгэ бэлэглээ. Зүгөөр эгээл шухала үйлэ хэрэг гэхэдэ, Эхирид-Булагадай аймагай Харануты һууринда шэнэ хургуули нээгдээ юм. Эндэнь медицинскэ болон стоматологийн кабинетүүд, эдээнэй таһалга, спортын болон актова залнууд бии. Бүхыдөө хургуулиин барилгада 180 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байна. "Энэ хургуули хадаа "Эрхүү можын болон Усть-Ордын Буряадай тойрогой социально-экономическа хүгжэлтын хэмжээнүүд тухай" Россиин Президентын Зарлиг соо заагдаһан объектүүдэй арбадахинь болоно. Бэшэ объектүүд – дүн хамта арбан табан юм – һаяын сагта ашаглалгада тушаагдаха гэжэ найдүүлһаб", - гэжэ Сергей Ерошенко хэлээ. 130 хүүгэдэй багтаасатай хургуулида мүнөө 37 үхибүүн һурана, тиимэхээ саашадаа эндэнь үшөө хүүгэдэй сэсэрлиг нээгдэхэ. Харануудай хургуулида багшалһан, удаань Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнаа бусахадаа, директорээр хүдэлһэн Владимир Бардымовай нэрэ 2005 ондо түрэл хургуулидань олгогдоо һэн. Мүнөө тэрэ Улаан-Үдэдэ хүүгэдтээ ажаһуудаг. Тиин шэнэ хургуулиин нээлгын һайндэртэ хүндэтэ айлшан болоо.

Людмила ОЧИРОВА.

ДУУН ГЭЭШЭ ХИЗААРГҮЙ

"Шэхээр хатуу хүнүүдэй бүхэроссиин бүлгэм" гэһэн эрэмдэг бээтэйшүүлэй ниитэроссиин эмхин Буряадай регионална таһагай Соёлой байшанай уран һайханай бүлгэм һаяхана Монгол оронһоо бусаба. Тэдэ Монголой Шэхээр хатуу хүнүүдэй соёлой эблэлэй эмхидхэһэн тусхай конкурсно мұрысөөнһөө гадуур хабаадаа юм. Энэ болбол хадаа хүршэ гүрэнүүдэй бүлгэмүүдэй хамжаата ажал ябуулга тухай хэлсээ баталһанай үрэ дүн гээшэ. Бидэ түрүүшынхиэ 1982 ондо Монгодо концерт наада табихан байнабди. Тиин бидэнэй "гарай хэлэн" дээрэ дуулахьемнай хараад, монголнууд уданшьегүй шэхээр хатуу хүнүүдэй уран һайханай бүлгэм баһал тогтоогоо. Энээнһээ урид тэндэ гансал пантомима байһан юм", - гэжэ Буряадай таһагай түрүүлэгшэ Екатерина Тумурова хэлээ. Мүнөө манай түлөөлэгшэд Монгол ошоодоо, шэхээр дуули хүнүүдтэ туһалдаг эмхинүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсаа, тусхай предпрятинуудаар ябаа. "Суг хамтын иимэ хэмжээ ябуулганууд гүрэнүүд хоорондын хани барисаа бэхижүүлдэг. Бидэнэй монголнуудһаа хадуужа абаха юмэн олон. Юуб гэбэл, тэндэ эрэмдэг бээтэй хүнүүдтэ үнэхөөрөөшье тэсэмгэйгээр хандааг байна", - гэжэ Екатерина Тумурова онсолон тэмдэглээ. Декабриин эсэс багаар Монголой түлөөлэгшэд Буряад Республикада айлшаар бууха юм гэжэ "Буряадта социальна мэдээсэлэй агентство" дуулгана.

Сэрэгма ДОНДОКОВА. Энэ хуудаһа Д.МАРХАДАЕВА бэлдэбэ.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙН ТҮСЭБ

2012 оной декабриин 17-ноо 21 хүрэтэр

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ СОВЕДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада эблэрүүлгын судьянууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие бэелүүлгын ябаса тухай
20.12 10.00 Арадай Хуралай бага танхим
Буряад Республикын Арадай Хуралай Соведэй хүдэлмэрийн 2013 оной нэгэдэхи кварталтай түсэбэй түлэб тухай
Буряад Республикын Арадай Хуралай Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М.М.ГЕРШЕВИЧЭЙ ДЭРГЭДЭ УНГЭРГЭГДЭХ ХҮДЭЛМЭРИЛГЫН ЗҮБЛӨӨН

Зүблэхэ зүйл:
1. Арадай Хуралай хороонуудай 2012 оной декабриин 10-аа 14 хүрэтэр дүүргэнэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэд: хороонуудай түрүүлэгшэнэр)
17.12. 9.00 Арадай Хуралай бага танхим
2. Арадай Хуралай 2012 оной декабриин 10-аа 14 хүрэтэр үнгэргэгдэнэн хэмжээ ябуулганууд тухай эмхидхэлэй таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ О.А.Бадлуев)
3. Арадай Хуралай хиналтын документнүүдые гүйсэдхэлгын байдал тухай эмхидхэлэй таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ О.А.Бадлуев)
4. Буряад Республикын хуулинуудые федеральна хуули ёһонуудтай зохилдуулгын хойноһоо хиналта тухай (элидхэлшэ О.А.Бадлуев)
5. Арадай Хуралай 2012 оной декабриин 17-ноо 21 хүрэтэр түсэблэнэн хэмжээ ябуулганууд тухай (элидхэлшэ О.А.Бадлуев)
6. 2012 оной декабриин 10-аа 14 хүрэтэр Хуули ёһоной управлениин дүүргэнэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэ А.И.Ускова)
7. 2012 оной декабриин 10-аа 14 хүрэтэр Мэдээсэлэй-шэнжэлэлгын

управлениин дүүргэнэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэ Э.Б.Намдакова)
8. Арадай Хуралай ажал ябуулга тухай республикын хэблэлнүүдтэ 2012 оной декабриин 10-аа 14 хүрэтэр олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ толилогдоһон материалнуудай шэнжэлэл тухай тухай таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ С.Б.Хайдапова)

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДА

Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон финансын талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц-Д.Э.Доржиев)
Зүблэхэ зүйл:
"Россиин Федерациин субъектнүүдэй мэдэлдэ Россиин Федерациин хуули ёһонуудаар үгтэнэн зарим асуудалнуудые налогой талаар Буряад Республикада гуримшуулга" Буряад Республикын Хуули тухай
19.12 14.00 каб.235

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдэн хүтэлбэрийн, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.С.Скосырская)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада эблэрүүлгын судьянар тухай" Буряад Республикын Хуулиие бэелүүлгын ябаса тухай" Буряад Республикын Арадай Хуралай Соведэй тогтоолой түлэб тухай
17.12 14.00 каб.323

Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)
Зүблэхэ зүйл:

"Буряад Республикын дэбисхэртэ этилэй спирт, архиин болон спирт холисотой продукци үйлэдбэрилгые болон тэрэнэй эрьсые хуули ёһонуудаар гуримшуулгын зарим асуудалнууд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
18.12 10.00 каб.119
Зүблэхэ зүйл:
"Газар эсхэмжэлгые үнгэргэлгөөр хүдэлмэринүүдэй эгээл дээдэ захын сэнгүүд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
19.12 10.00 каб.119
"Агнуури тухай" хуули бэелүүлгын зарим асуудалнууд тухай" гэнэн темээр "дүхэриг-шэрээгэй" зүблөөндэ бэлдэхэ тухай
20.12 10.00 каб.119

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын, үндэһэтэнэй асуудалнуудай залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Р.Булдаев)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада социальна талаар шэглүүлэгдэнэн коммерческэ бэшэ эмхинүүдые гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
18.12 14.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)
Зүблэхэ зүйл:
Буряад Республикын Арадай Хуралай гүшэн хоёрдохой сессидэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалнууд
17.12 14.30 каб.218

Буряад Республикын Арадай Хуралай экономика политикын, байгааалин нөөснүүдые хэрэглэлгын болон оршон тойронхи хамгаалалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Г.Ирильдеев)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада технопаркнуд тухай" болон "Россиин Федерациин субъектнүүдэй мэдэлдэ налогууд болон татабаринууд тухай Россиин Федерациин хуули ёһонуудаар оруулагдан зарим асуудалнуудые Буряад Республикада гуримшуулга тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэбүүд тухай
19.12 14.00 каб.211

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ – АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ В.Б.ЭРДЫНЕЕВЭЙ ДЭРГЭДЭ УНГЭРГЭГДЭХ ХҮДЭЛМЭРИЛГЫН ЗҮБЛӨӨНҮҮД
Зүблэхэ зүйл:
1. Буряад Республикын Арадай Хуралай 2012 оной декабриин 17-ноо 21 хүрэтэр болотор түсэблэнэн хэмжээ ябуулганууд тухай
17.12 13.30 Арадай Хуралай бага танхим
2. Буряад Республикын Арадай Хуралай хиналтын документнүүдые гүйсэдхэлгын байдал тухай
3. Элдэб асуудалнууд

ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮЛЭЭН АБАЛГА М.М.Гершевич – Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ
19.12 9.00-12.00 каб.118/327
В.Р.Булдаев – Буряад Республикын Арадай Хуралай регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хороон
20.12 14.00-17.00 каб.118/212
Эльвира ДАМБАЕВА оршуулба.

Павел Цыремпилов
Надежда Будаева
хоёр
Декабриин 14-дэ Буряад драмын театрай тайзан дээрэ Хурамхаанай арадай театр "Гансардалга" гэнэн зүжэгөө амжалта түгэс табижа, харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Мэдээжэ драматург Николай Соктоевой зүжэгые Буряад Республикын габыята артист, режиссер Намсарай Бадмаев найруулан табяа гэжэ хануулая.

Соёлой һонин

ХУРАМХААНАЙ АРАДАЙ ТЕАТР ХАРАГШАДАА БАЯРЛУУЛБА

Хүн зон зүжэгые эхинһээн эсэ хүрэтэр ехэ һонирхожо хараа. Хүюу зугаагаар, баяраар эхилһэн ушар гэнтэ гашуудалаар түгэсшэнэ. Гэбэшые харагшад мэргэжэлтэ бэшэ актернуудай иимэ шадамар бэрхээр наадаһанда нэрьемэ альга ташалга яаа бэлэглээ.
"Режиссер хадаа зүжэгые онсо анхаралтайгаар харааб. Тайзан дээрэ урихадань, дутуу-дундануудыен үнэн сэхээр хэлэхэеэ бэлдэжэ һуугааб. Теэд зүжэг үндэр хэмжээндэ үнгэрөө. Минии аша хүбүүн Павел Цыремпилов гол роль гүйсэдхөө, омогорхоноб. Бүхы артистнарта эгээл һайн һайханиие, харагшадда саашадаашые баярлуулжа байхыен хүсэнэб", - гэжэ Николай Соктоев тайзан дээрһэнэ хэлээ.
"Зүжэгтэ ерэнһэндэ баяртайб. Энеэгээшыеб, бархираншые алдааб. Ехэ гоё юумэн болоо", - гэжэ харагшадай нэгэн Сергей Дашицыренович хэлээ.
"Хурамхаанда театр тон хүгжэнги. Жэл бүхэндэ театральна фестиваль үнгэргэхэдөө, республикынгаа

аймагуудай болон Агын театрнуудые заал һаа уридагбди, - гэжэ Хурамхаанай аймагай соёлой таһагай дарга Тамара Монтоева хэлээ. – Мүнөөдэрэймнай зүжэг хадаа театрай дүрбэдэхи бүтээл болоно. Зүжэгтэ наадаха дуратай зон олон, шэлэн абалгын конкурс үнгэргэгдэдэг гэхээр. Театр саашадаа ехэ түсэбтэй. Тиин Буряадай габыята артист Намсарай Бадмаевые урижа, жэлдээ хоёр зүжэг табидаг болохобди гэжэ найданаб".
Анхан совхозуудай хүтэлбэрилэгшэ ябаһан, Гааргын, Баянголой, Дэрээнэй, Уланхаанай арадай театрнуудай үндэһэ һуури табигша Владимир Баторов ехэ дулаахан үгэнүүдые хэлээ. Нютагай зоной зүгһөө Дашидоржо Биликтүев Хурамхаанай театрта баяр баясхалан хүргөө. "Театр энэ зүжэгөө аймагайнгаа бүхы һууринуудта табяа, намартаа Агын тойрогто харуулаа. Амжалта туйлаһандан Хурамхаанай Соёлой байшангай директор Бальжин Цыденовагай аша габыяа ехэ юм. Артистнар ехэ бэлигтэй,

булта дууша. Концертн үедэ бэлиг шадабарияа гэршэлхэ байха", - гэжэ тэрэ хэлээ.
Үнэхөөрөөшые, ехэ гоё концерт болоо. Ульяновскда үнгэргэгдэнэн "Мистер Этно-2012" гэнэн уласхорондын конкурсын Гран-придэ хүртэнэн Павел Цыремпилов, "Саган һара" гэнэн республикын хэмжээнэй конкурсын лауреат Артем Бадмаев, республикын КВН-эй конкурсуудай дипломант Олег Очиров, Санкт-Петербургда эмхидхэгдэнэн "Милосердие белых ночей" гэнэн бүхэроссиин конкурсын лауреат Саян Бальжиев, "Алтан гургалдай" гэнэн регионууд хоорондын арадай дуунай конкурсын болон "Алтаргана-2006" фестивалиин лауреат Марина Будаева гэгшэд ирагуу гоё дуунуудаараа харагшадай шэхэ хужарлуулаа. Тиихэдэ мэдээжэ дуушан Чингис Раднаев баһал дуугаа бэлэглэжэ, бултанай һайшаалда хүртөө.
Людмила ОЧИРОВА. Дыжит МАРХАДАЕВА буряадшалба.

Гуурная туршанабди

ЭХИН МҮРНҮҮД – ЭРДЭМ БЭЛИГЭЙ ЭХИН

"БУРЯАД ҮНЭН" нонин республикын хургуулинуудтай үнинэй нягта холбоотой юм. Нютаг нютагай буряад хэлэнэй багшанар "Буряад үнэндэ", "Одон" журналда хэблүүлхэ зорилготойгоор хурагшадайнгаа буряад, ород хэлэн дээрэ туршалганыудыг эльгээжэл байдаг.

Энэ удаа Захаминай аймагай Энгорбойн дунда хургуулиин бэрхэ багшанар Туяна Баторовна Дансарановагай, Валентина Бадимовна Жигжитовагай шабинарай эхин туршалганыудыг газетынгэе хуудандаа толилнобди. Мүн энэл аймагай Сагаан-Мориной дунда хургуулиин багша Соёлма Владимировна Дашевагай шабинарай түрүүшын мурнуудыг танай анхаралда дурдаханабди.

Хүндэтэ багшанар! Танай бүтээжэ байһан захагүй ехэ ажалай нэгэ үрэ дүн болохо – шүлэг, найруулга зохиодог шабинарайтнай туршалганыудыг "Буряад үнэн" газетэдэе, "Одон" журналдаа нара харуулха аргатайбди гэжэ дахин хануулнабди.

2013 ондо "Буряад үнэн" газетэдэе, "Одон" журналдаа захил хэжэ, почтоор абажа байбал, бүхы шэнэ нонинтой, уран зохиолшодой шэнэ бүтээлнүүдтэй, хүүгэдэйше туршалганыудтай танилсахат. Шамдажа захил хэгты! Туяна САМБЯЛОВА, редактор.

ЭНГОРБОЙН ДУНДА ХУРГУУЛИ

3 классай ОХИНОВА Болорма СЭНДЭМА Дүү басаган Сэндэмэм Долоон наратай юм даа. Сэндэмэе абалсан туһалнаб. Сэндэма эжидээ эрхэлдэг даа. НАЙДА Найда нохойм намдаа набараа үгэн эрхэлдэг. Намтаяа наадан собхордог, Наадажа эсээд унтадаг.

ТИМОХА Минии миисгэй Тимоха. Торгон, хара зүһэтэй. Эжын хүмбэй үгэхэдэ, Тимоха дуратай долёодог.

3 классай ЦЫБИКОВА Эржена БАРСИК Баарһан Барсик нохоймни Булта хүнүүдтэ дуратай. Барсигни гүйнэ, наадана. Барсигни намайгаа намнана.

3 классай БАЛЬЖАНОВ Нима МАЛГАЙ халхитай үбэлэй ерэхэдэ, халбагар, хүбхэгэр малгайгаа Үмдэхөө ханаад яаранаб. Үбэлдөө дулаахан ябахаб.

4 классай ДЫМБРЫЛОВ Амарсан ЗЭДЭ ГОЛ Зэдэ голнай гүнзэги. Зундаа шунгаха дуратайбди. Тунгалаг найхан уһиень Тудхан байжа уудагбди.

4 классай ДОНОЕВА Норжима ХАБАР Хабар боложо, ургы сэсэг ургаба. Хадаһаа горхон бурьялан шааяна. Дулаан оронһоо шубууд ерэхэ. Дууень үхибүүд шагнана.

4 классай ГАЛДАНОВА Алиса ХАБАР Дулаан хабар ерэхэ, Дайдын ехэ саһые

Дары үтэр хайлуулба, Дуулан горход урдаба.

4 классай ДАНСАРАНОВА Наташа ХАБАР Хүйтэн үбэлнай үнгэржэ, Дулаахан хабарнай ерэхэ. Урихан наранда дууража, Ургы сэсэг халбарба.

Багшань: Жигжитова Валентина БАДИМОВНА. САГААН МОРИНОЙ ЮРЭНХЫ ДУНДА ХУРГУУЛИИН

2 классай ДАНЗАНОВА Аяна АЛТАНА Минии дүү Алтана Мамадаа дуратай. Мамаа дайладаг, Мамаагаа эридэг.

БАРИЛДААН Баяр Бата хоёр Барилдажа наадаба.

Баяр Батаа унагааба. Бата бархирба, Баяр баярлаба.

МИНИИ ҮЗЭГҮҮД Минии дуратай үзэгүүд Мэнэл хүүрием дууланагүйл. «Малгай» гэжэ бэшэхэдэм, «Малай» болошонол даа.

ЁЛКЫН ШҮЛЭГ Ёлкоддо бэлдэнэб, Шүлэгөө сээжэлдэбэб. Ёлко болобо. Еһотой гоёор Шүлэгөө хэлэбэб.

ҮНГЭ БҮРИИН ШЭРЭ Үнгэ бүриин шэрэтэйб. Улаан, ногоон, хара. Улаанаар уралаа шэрдэнэб, Ногооноор нюдэээ. Хаража, хаража, Хара нүдэн болгобоб.

Багшань: ДАШЕЕВА Соёлма Владимировна.

ПОЭДЭЙ ТҮРЭНЭН НЮТАГТА

Уран хүүгэдэй һайндэр

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хошуун-Үзүүрэй дунда хургуулиин багшанар нютагайнгаа уран зохиолшо, Буряадай арадай поэт Гунга Гомбоевич Чимитовэй зохиолнуудаар республиканска конкурс-мурьсөө түрүүшынхиеэ эмхидхэб.

Энэ мурьсөөндэ Дээдэ-Хэжэнгын, Шэбэртын, Ивалгын дунда хургуулинуудай, Улаан-Үдэ хотын 1-дэхи лицей-интернадай, Мухар-Шэбэрэй 1-дэхи, 2-дохи хургуулинуудай, Сутай, Боом, Хүсөөтэ, Хошуун-Үзүүр нютагуудай дунда хургуулинуудай багшанар уран найруулгада абьяас бэлигтэй шабинартаяа ерэхэн байна. Хамта дээрээ 10 хургуулинуудай бэлигтэйшүүл эндэ суглараа.

Энэ мурьсөөн табан секци болон хубааржа, ажалаа ябуулаа. Поэдэй шүлэг уран гоёор уншаха,

дуунуудынь дуулаха, баснинуудынь жүжэглэн наадажа байгаад хөөрэхэ, басниин дотор удхые дүрсэлэн хэһэн бүтээлнүүдээр зураглан харуулха, хурагшадай өөһэдэйн зохиолон шүлэг, дуунай секцинуудтэ хурагшад хубааржа, бэлиг шадабарингаа талаар хүсээ туршалһан байна.

Шүлэг уншагшадай дунда Хошуун-Үзүүрэй дунда хургуулиин 6-дахи классай хурагша Сангаева Оюн-Бэлиг "Зоной дунда" гэхэн шүлэг уран гоёор уншажа, 1-дэхи хуури эзэлээ. Ивалгын дунда хургуулиин 3-дахи классай шаби

Доржиев Лубсан-Даши "Борбилло-охон", "Борбилоо" гэжэ дуу шогтой зугаатайгаар дуулажа түрүүлээ. Боомой дунда хургуулиин 10-дахи классай хурагша Цыбиков Зоригто "хүрхэйтэһэн Поршоонхо" гэжэ басни хүгтэй хүжюунээр уншажа, 1-дэхи хуури эзэлһэн байна. Ивалгын дунда хургуулиин 2-дохи классай шаби Хабинова Ангелина басни дотор хэлэгдэһэн амитадай түхэл маягыг мүн зан абариинь онсо шэнжые дуурьяажа хэһэн бүтээлнүүдэе харуулжа байгаад, басни уншаа, эрхим сэгнэлтэдэ хүртөө. Шүлэг, дуу зохиодог хурагшадай дунда Шэбэртын дунда хургуулиин 2-дохи классай хурагша Гомбоева Валерия өөрынгөө зохиолон "Шэбэртэ-мини нюта" гэхэн дуугаа өөрөө

дуулажа, 1-дэхи хуурида гараа. Мурьсөөндэ хабаадагшад бултадаа эрхим һайнаар бэлдэһэн байна гэжэ тэмдэглэмээр. Хурса һайхан үнгэтэй хургы торгоор оёгдоһон үндэһэн буряад хубсаһанайнь гоё гэшэ. Илангаяа шүлэг, баснинуудыг уншахадаа, үгнүүдээ сэбэр буряадаар хэлэхэдэнь, буряад хэлэмнай эрьен хүгжэжэ байна даа гэжэ баясахаар байгаа. Хүүгэдыг буряад хэлэндэе бэрхээр хургажа байһан багшанартань, уран һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлжэ байһан удамаршадтань халуун баяр хүргэмөөр байна.

Гунга Чимитовэй зохиолнуудаар болоһон энэ конкурс-мурьсөөн эрхим хэмжээндэ үнгэргэгдөө гэжэ тэмдэглэхэ шухала. хургуулиин

директор Бимба Валерьевич Очиров түрүүтэй хургуулиин багшанар, илангаяа Ольга Сергеевна Яндакова бүхы арга боломжоёо элсүүлжэ, ханаан бодолоо табижа, энэ мурьсөө эмхидхэхэдэе, үндэһэн буряад хэлээе, буряад уран зохиолоо үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ үүргэ дүүргэһинийн дамжаггүй.

Үндэр һаһатай Гунга Чимитовэй урма зориг бадараама имэ ехэ уран һайханай һайндэр бэелүүлһэн нютагайнгаа багшанарта Гунга Чимитовэй гэр бүлынхид, мүн Гунга Гомбоевич өөрөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, ажалдань амжалта, ажабайдалдань зол жаргал хүсэнэбди.

Гунга ЧИМИТОВЭЙ гэр бүлэ.

Ойн баярай концерт

СВЕТЛАНА БУНЕЕВАГАЙ СЭДЬХЭЛЭЙ ДУУНУУД

Тээмэндэ суута поэт, олондо мэдээжэ журналист, Россиин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, республиканска Гашегай нэрэмжэтэ журналистнуудай шангай лауреат, Хүндэлэлэй орден-то, публицист, оршуулагша Цырендулма Цыреновна Дондогойн үгэнүүд дээрэ зохёогдоһон "Холын харгыда" (хүгжэмынь Базыр Цырендашиевай) гэнэн дууень хүлээн зон литературно-хүгжэмтэ дурасхаалын үдэш дээрэ ехэ олон байгаа бэлэй. Декабриин 7-до болоһон дурасхаалын үдэш дээрэ энэ дууень уянгатуулан, ехэ гоёор дуулаһан Россиин габьяата артистка Светлана Бунеева Монголһоо ерээжэ үрдийн байгаа. Найхан энэ дуугаараа Буряад драмын академическэ театраар дүүрэн сугларһан нүхэдэйн, нютагаархидэйн, олонийтын шагнагшадай зүрхэ сэдхэл доһолгоһон, урма зоригын бадараһан байха юм:

- Холын харгыдаа** ябахандаа,
- Нютагаа сэгнэжэ** нурадагби.
- Холын харгыдаа** ябахандаа,
- Нүхэдөө һанажэ** зободогби...

"Ульгэр" гэнэн Хүүхэлдэйн хүүгэдэй мэргэжэлтэ театрта бүхы наһаараа амжалтатай ажаллаһан, үльгэр, онтохонуудай олон образые бээлүүлһэн бэлиг талаантай артисткын түрэл театрайнь бүхэроссиин театральна

"Алтан багта" дүрбэ дахин хүртэһэн баярай үйлэ хэрэгүүдтэ Светлана Жамбаловнагай оруулһан хубита, үүргэ ехэ гэжэ тус театрай бэрхэ директор, Россиин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Н.Б.Шагдырова, уран найханай хүтэлбэрилэгшэ, бэлигтэй режиссёр, республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша Э.Б.Жалцанов һаяхан үнгэргэгдэһэн ойн баярайнь үдэш дээрэ (Буряад драмын театр)онсолон тэмдэглээ, халуунаар амаршалаа һэн. Тиймэһээ бүхы зохёохы ажалаа үхибүүдтэ зориулһан хадань бултанда мэдээжэ хүүгэдэй "Булжамуур" ансамбль мааралдаһан, шуумар гүйдэлтэй, бишыхан хурьгадай хатар һөөл зохидор гүйсэдхэбэ.

1990 онһоо "Дунгар" гэнэн этнотеатрта дуунай, эстрадын харгы шэлэһэн найхан хоолойтой артисткые республикын габьяата артист Владимир Борисов дэмжэһэн байна. Энэ баярайнь үдэш дээрэ орёо хүндэ "Хайлгана" гэнэн дуу суг дуулалдаба, олон дуу бэлэглэбэ. "35 жэлэй туршада бэлиг талаангаа хүүгэдтэ, ехэшүүлдэ зориулжа байһан Россиин габьяата артистка бултанда, илангаяа үхибүүдтэ найн абари зангай жэшээ харуулна... Зохёохы амжалта, гэр бүлэдөө жаргалтай ябахыетнай хүсэнэб" гэнэн үгэнүүдээр республикын соёлой министр Т.Г.Цыбиков хани халуун амаршалга хүргөө. 33 гулбай,

гурбан ехэ Ярууна тоонтотой Светлана зохёохы харгыень гэрэлтүүлһэн, туһалһан Жамбал-доржо Бабуевич эсэгингээ, Бальжинима Дамбиевна эжынгээ нэрые дээрэ үргэжэ, алдар сольёнь нэрлүүлжэ ябана.

Адьяна Дамбиева зээниинь аялгыень дэмжэжэ, ерээдүйдэ бэлигтэй хүгжэмшэн болохо байһанаа гэршэлбэ. Владимир Борисовтаяа, мүн гансаараашье хүнэй зүрхэ сэдхэл уяруулдаг дуран тухай ород романснуудые Россиин габьяата артистка гүйсэдхөө. "Ульгэр" театрайнгаа хүгжэмэй таһагые даагша, дуушан Хэшэгтэ Бодиевтай "Гуниг" гэнэн мэдээжэ дуу (үгэнь Д.Дамбаевай) хамта дуулажа, бултанда бэлэг болгоо. СТД-гэй Буряадай таһагай түрүүлэгшэ Д.Л.Панков, Яруунын аймагай захиргаанай гулвагай орлогшо А.Ц.Жамсуйев түрүүтэй нютагаархидын, Композиторнуудай холбооной түрүүлэгшэ Л.Н.Санжиева урин дулаан үгэнүүдээр амаршалжа, бэлэг сэлэгүүдые баруулба. Эрхим зоной Россиин энциклопедидэ нэрээ нэрлүүлһэн Россиин габьяата артисткые Россиин СТД-гэй түрүүлэгшэ, алдар суута артист Александр Калягин телеграммар амаршалһан, баярай бэшэг эльгээһэн байна. Түрэ найруудые шадамар бэрхээр хүтэлбэрилдэг, уран дуугаараа үгэдаг, үдэшэдэг Светлана Бунеевагай сэдхэл уяруулма ойн баярайнь

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото

концертые дууша нүхэдын – олондо мэдээжэ Хажидма Аюржанаева, Эрдэни Батсух, "Урагшаа" бүлэг, "Ульгэр" театрайнь артистнууд, залуу артистнууд Түмэн Раднаев, Оюна Жаргалова, бусад

уран бэлигээрээ шэмэглэбэ. Энэрхы эжы, эльгэ нимгэнтэй хүгшэн эжы болоһон Светлана Жамбаловнада зохёохы амжалта, зол жаргал хүсэе!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

АРАД ТҮМЭНЭЙ ХАЙРА ХЭШЭГТЭ ХҮРТЭЖЭ ЯБАНА

Мянган жэлнүүд соо нэгэ дахин тохёолдодог үдэр 2012 оной 12 харын 12-то Зоригто Тогочиевтанай Эстрадна дуунай театрай концерт харахаяа Ород драмын театр зорибоб. Театрай ордон соо хүн зон дүүрэн.

Хүтэлүүлһэн үндэр наһатайшуул, жаахан үхибүүд, залуушуул, дуунда дуратайшуул олоороо концертдэ ерээ. Сүлөө нэгэшые нуури үгы хаш. Сэсэгүүдэй баглаа барихан хүнүүд олон. Долоон үнгын холонго мэтэ гоё үнгэтэ зурагуудаар (тэрэнь ходо һэлгэжэл байна) шэмэглээтэй тайзан дээрэ огсом солгёон, дорюун дорьбоотой хүгжэм дуунай найндэр эхилшэбэ. Монгол ороной суута хүгжэм зохёогшо, Монгол Улсын соёлой габьяата зүдхэлтэн Лхагвадоржын Балхжав телемостын туһаламжаар Нонна Зоригто хоёрые "абьяас бэлиг Янжилхама бурханһаа үршөөгдэдэг, дуунай хаан хатан та хоёр дүүнэрээ амаршалнаб" гэжэ хэлэхэдэнь, харагшад халуун альга ташалгаар эдэ үгэнүүдые дэмжэбэ. Суута хүгжэмшэнэй магтаалай үгэнүүд ямаршые шагналһаа ехэ сэгнэлтэ юм ааб даа. Балхжав гуай Зоригто Жамсарановичай үгэ дээрэ "Тэнгэрин мори унашад" гэжэ дуу зохёоһон юм. Буряадта болоһон «Universe Best Songs-2012» конкурсын Гран-при шанда хүртэһэн, П.Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй колледжын оюутан Мария Балданова "Дэлхэйн эжы" (хүгжэм Балхжавай, үгэнь Гурбаза-

рай) дууе дуулаба. Мария шэлэһэн мэргэжэлдээ дүй дүршэлтэй боложо ябаһан, дуулаха арга маягаа мүлижэ шададаг, багшынгаа этигэл найдабарие бээлүүлжэ ябаһан басаган гээд харагдаба. Улаан-Үдын 49-дэхи нургуулин нурагша, гүлмэр залуухан Викториа Бадмаева "Инаг дуранай харгы" дүү гүйсэдхэбэ. Хүгжэмэй колледжын оюутан Дарима Байронова "Шиний сэбэрхэн шарай" (Дулма Сунраповагай үгэ ба хүгжэм), Аюрика Мухарова "Хабарай дуун" (хүгжэм

Рамжаанай, үгэнь В.Түгдэмэйн) гэжэ дуунуудые дуулаба. Энэ үдэшэ "Инаг дуранай алтан жаргал" (үгэнь Н.Артугаевагай, хүгжэмынь Д.Кареловэй), "Буряад арадай магтаал соло" (үгэнь З.Тогочиевай, хүгжэмынь Алагүйн) гээд олон шэнэ дуунуудые Зоригто Нонна Тогочиевтанай дуунай театр амилуулба, ирагуу гоёор эдэлүүлбэ. Хожомоо эдэ дуунууд олондо мэдээжэ боложо, һайшаагдажа, бултанай дууладаг суутай дуунууд болохо байха гэжэ найданаб.

"Угол зрениа" (хүтэлбэрилэгшэ Елена Баширова), "Созвездие" (хүтэлбэрилэгшэ Юлия Муравьева) мүнөө сагай хатарай театрай уян бэлигтэн концертые шэмэглэбэ. Эстрадын театрай балетмейстер Наталия Цыренова хатарнуудые табилсажа, ехэ ажал хэһэн байна. Тогочиевтанай хүбүүн Аюша Тогочиев концерт хүтэлбэрилжэ, абадаа туһалалсаа юм. Нонна Валеджановна хүнүүдэй зүрхэ сэдхэлэй уяртар дуу дуулахын хажуугаар алтан гартай уран хүн юм. Тэрэнэй зохёон урлаһан басагадай хуримай сагаан платинууд, "Дангина" коллекци буряад уянга оруулһан, шадамар бэрхээр бүтээгээтэй, онсо ондоохон янзатай байна гэжэ хэлэмээр. Нюдөө хужарлуулжа гоёшоожо, зохидшоожо харабабди. Альгаа ташаһаар, зүрхээ хөөрһөөр юушые мэдээгүй байтарнай, концерт дүүршэбэ. Нютагаархидын, нүхэдын тайзан дээрэ гаража, магтаалай дулахан үгэнүүдые Нонна Зоригто хоёртоо зориулба. Зоригто Нонна Тогочиевтанай Эстрадна дуунай театр эдир залуу дуушадые уурхайдаа нургажа, хүгжэмэй одо мүшэтэ юртэмсэ руу далижуулан табина ха юм. Зоригто, Нонна Тогочиевтан этигэл найдабари тухай, арюун хайра дурлал тухай, сэбэр сагаан сэдхэл тухай дуунуудаа дуулажа, буряад арад түмэнэйнгөө хайра хэшэгтэ хүртэжэ ябана, энээнине дээдэлхэ юун байха даа, энээхэн алтан дэлхэй дээрэ?!

Н. БАЛЬЖИНИМАЕВА.

ГУРБАН ҺУУРИНАЙ АЖАҢУУГШАДАЙ УГАЙ УУЛЗАЛГА

"Дээдэ Ивалга, Ивалга болон Доодо Ивалга һууринуудай угай уулзалга" гэнэн заншалта хэмжээ ябуулга жэлдээ хоёр дахин үнгэргэгдэдэг юм. Энэ һайндэр эгээл түрүүшынхиде Доодо Ивалгада тус һууринай толгойлогшо байһан Александр

Пурбуевай үүсхэлээр эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ гэнээр Сагаалганай үедэ болон зундаа "Гурбан Ивалгын уулзалгада" эдэ нютагуудай ажаһуугшад бүгэдөөрэн сугларжа, элдэб янзын мүрысөөнүүдтэ хаба шадалаа туршадаг болонхой.

Гильбэрын багша С-М. Аюшеева «Шагай наадан» мүрысөөнэй илагшадан шан барюулна

Уулзалгада сугларһан зон гэрэй гуламта, угай хүлдэ тэмдэглэдэг хамтын түүдэг носоолгын ёһололдо хабаадажа, отогтоодой түлөөлэгшэд аха захатан В.Эрдынеевтэ хүхэ хадагуудые барюулаад, "Танилсая, нүхэд!" гэнэн мүрысөөн эмхидхэгдээ.

Удаань һайндэрэй гол хэмжээ ябуулга, номтой танилсалга үнгэрөө. Бимба ламын онсолһоор, энэ ном залуушуулые уг гарбалаараа һонирходог, омогорходог болгохоһоо гадна элинсэг хулинсагуудайнгаа болон гэр бүлынгөө түүхэдэ анхаралыень татаха юм. Ивалгаһаа ургажа гараһан эрдэмтэд - профессор, биологийн эрдэмэй доктор Б.Намзалов, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Л.Абаева, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Б.Цыренов гэгшэд номой шүүмжэлэл хэхэдээ, ехэ тунһатай, гүнзгэй удхатай бүтээл болоо гэжэ тэмдэглээ. Харин номой авторнууд хоёрдохи боти бэлдэжэ хэблэхэ талаар ажал ябуулжа байһан тухай сонсохожо, нютагаархидаа бүри ехээр баярлуулаа.

Ямар баяр дуу хүгжэмгүй үнгэрэгшэб даа. Тиин Россиин габьяата артистка Хажидма Аюржанаева, "Гуламта", "Баян Тогод", "Алтан Сэсэг" болон "Ангара" гэнэн арадай ансамбльнууд, Ивалгын дунда һургуулийн багшанарай болон һурагшаддай дуунай ансамбль гоё һайхан аялга дуунуудаараа хүн зоной шэхэ хужарлуулаа.

Уулзалгын хэмжээндэ үнгэргэгдэһэн заншалта мүрысөөнүүдэй илагшадые нэрлэе: "Алтан гургалдай" гэнэн арадай дуунай мүрысөөн - Л.Доржиев болон А.Содномова (готол бумал отог, Ивалга һуурин), С.Дашидоржиева (олзон, Дээдэ Ивалга), Н.Базарова (хурамша, Дээдэ Ивалга); "Минии уг гарбал" - Ира Хунхенова, Оюна Пунцукова, Бато Шараров (Ивалгын дунда һургуулийн һурагшад); "Эсэгэнэрэй, үбгэ эсэгэнэрэй дайнда баатаршалга" - Т.Жамцуева (Дээдэ Ивалгын дунда һургуули), А.Цыренгармаев (Ивалгын дунда һургуули); "Угаймни баялиг" - В.Рабданова (РЦДОД); "Би - угайнгаа түлөөлэгшэб" - В.Андреев, А.Намжилова, Ф.Кедров, Б.Ульзетуев, Ч.Вантеев, А.Дашицыренова, Л.Доржиев, В.Бадмацыбилов, В.Рабданова, З.Цыренова, А.Цыдыпова, Г.Бухаев; "Эбтэй эетэй гэр бүлэ" - Виталий болон Наталья Андреевтэн, Бато Рабданов болон Сэсэг Базарон, Борис болон Уржима Цыдыповтэн, Альберт болон Елена Шараровтан.

"Шатар" гэнэн шатарай клубта мүнөө жэл түрүүшынхиде "Тайшаагай кубогта" хүртэһын тула мүрысөөн эмхидхэгдээ юм. Энэ шангые Сэлэнгын Степной Дүүмын готол-буумал

Аймагай соведэй депутат А.Цыренгармаев, Т.Цыдыпова

Б.Цыренов, Б.Намзалов

угай тайшаа Дарма Михайловай үри һадаһад Бата-Далай Ендонов, хүбүүдынь Валерий болон Жаргал, аша басаган Санжима Нимаева гэгшэд тогтоогоо. "Дарма Михайлов - үбгэн эсэгынни үбгэн эсэг юм. 1882 ондо тэрэ Сэлэнгын Степной Дүүмын ахамад тайшаа байһан. "Тайшаагай кубок" жэл бүхэндэ эмхидхэгдэжэ, шэнэ илагшад дамжуулагдадаг байха", - гэжэ шатарай клубай хүтэлбэрилэгшэ Бата-Далай Ендонов хэлээ. Аргамжа татаха талаар мүрысөөндэ хурамша, буянгууд, шаралдай харанууд отогтон шалгараа. Шагай нааданда 34 хүн хабаадаа.

Энэ ехэ һайндэр Ивалгын аймагай толгойлогшо Бимба Дымбрыловэй, хүдөө һуурин газарнуудай толгойлогшонорой, Улаан-Удын шубуунай фабрикын генеральна директор Виктор Дондуковой, Гомбожап Дымбрыновэй, Александр Пурбуевай гэр бүлын, олзын хэрэг эрхилэгшэд Нима Нимаевай, Евгения Будажаповагай болон Сталина Будаевагай, 130-дахи маршрудай ажалшаддай бүлэгэй, "Оронгын буузанууд" кафегай хүдэлмэрилэгшэдэй,

Дашима Данзановагай мүнгэн дэмжэлгээр үнгэргэгдөө. Тихэдэ аймагай соёлой болон аяншалгын, зөөрийн болон газарай харилсаануудай таһагууд, ажаһуугшадые ажалаар хангалгын түб, сан жасын управлени, "Ниитэ нэгэн Росси" гэнэн партини нютагай таһаг энэ хэрэгы дэмжэжэ, баһал нилээд ехэ туһа үзүүлээ. һайндэр эмхидхэн үнгэргэлгэдэ горитой хубитаяа оруулһанайнь түлөө Александр Цыретаров, Пурбо Дабаев, Роман Цыденов, Александр Аюшеев, Бато-Далай Ендонов, Полина Шарарова, Уржима Цыдыпова, Владислав Строганов, Цырена Чимитова, Татьяна Очирова, Татьяна Раднаева гэгшэдтэ баяр баясхалан мэдүүлэгдээ.

Саашадаа энэ һайндэртэ аймагай бүхы нютагуудай түлөөлэгшэдэй болон эхиридбулагадай бусад отогтоной хабаадаг болохоор хараалагдана.

**Олеся СОТНИКОВА,
Любмила ЭРДЫНЕЕВА,
Любова ДАРХАНОВА,
Дыжит МАРХАДАЕВА
буряадшалба.**

Тиин тээмэндэ Ивалгада ээлжээтэ уулзалга үнгэргэгдэхэдөө, гол түлэб "Ивалга голдо һуудалтай зоной угай бэшэг" гэнэн номтой танилсалгада зорюулагдаһан байна. Тус ном соо Ивалгын голы гурбан нютагай ажаһуугшаддай уг гарбалда, түүхэдэ хабаатай мэдээнүүд оронхой: эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүд, түүхэ бэшэгүүд, Ивалгын найман эсэгын угай дэбтэрнүүд, элитэ хүнүүдэй намтарнууд, һонин-һонин фото-зурагууд, хоморой шухаг статьянууд, аха захатанай дурсалганууд. Энэ ехэ ажалье Бимба лама Доржиев, Владимир Эрдынеев, Нина Будаева, Татьяна Цыдыпова гэгшэд суг хамта бээлүүлээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Бимба лама үшөө залуу ябахандаа, нютагаархидһаа урданай гар бэшэгүүдые суглуулжа, хуушан монгол үзэгһөө лата бэшэгтэ оруулһан габьяатай юм. Владимир Лубсанович Нина Пурбожаповна хоёр угай бэшэгүүдые бэдэрэн оложо, мэдэгдэһэй баримтануудыень тодорүүлжа, гэр бүлын болон архивай хадагалаанай дансануудтай хүдэлжэ, мэдээнүүдыень бүрин бүтэн болгоо. Харин аймагай түб номой сангай түрүү библиограф Татьяна Цыдыпова эдэ бүгэдыень согсолхо, хизар оронойнгоо түүхэ болон элитэ ажал ябуулагшанар тухай статьянуудые суглуулха ажальеень өөр дээрээ дааж абаа. Тиихэдэ "КАДС" ОАО-гой генеральна директорэй орлогшо Доржо Очиров ном хэблэхэ хэрэгтэ мүнгэн дэмжэлгэ үзүүлээ юм.

...Һайндэрэй үдэр аймагай Соёлой байшан соо нэеы гэр татагданхай, ханануудаарнь элитэ

хүнүүдэй дүрэ-зурагууд үлгөөтэй, буряад аялга хүгжэм зэдэлжэ, аятай захид оршом байдал тогтоогдоо. Ивалгын найман эсэгын түлөөлэгшэдэй - шаралдай харанууд, буянгууд, готол буумал, олзон, хурамша, шоно, алагуй, галзууд отогтоной - буряад хубсаһаая үмдөөд, бэе бэеэ золгожо байхыень харахада, бүришье гоё һэн.

"Ивалгын", "Доодо Ивалгын" болон "Оронгын" СПК-нуудай толгойлогшонор В.Очиров, А.Мархаев, Ж.Цыренжапов гэгшэд, соёлой болон аяншалгын үгэ хэлэхэдээ, 300 жэлэй саана Хаанай зарлигаар Эрхүүһээ эхирид болон булагд угуудай 500 гэр бүлын Росси-Хитадай хилэ харууһалхаяа эльгээгдэһэн тухай һануулаа. Тэдэ Ивалгын тала дайдаар, мүн Сэлэнгэ мүрэниие зубшан, Сэлэнгын аймагай хилэ хүрэтэр дэбисхэр дээрэ таран һуурижаһан байна. Тиин мүнөө Ивалгада ехэнхидэ шаралдай харанууд отогтон ажаһуудаг, Доодо Ивалгада - буянгууд, Дээдэ Ивалгада готол буумал отогтон тон олон юм. Галзууд, шонотон, хурамшатан тоогоороо хоёрдохи һуури эзэлнэ, харин олзон болон алагуй отогтон тон үсөөн. Эрдэмтэдэй һанамжаар, һүүлэй жэлүүдтэ Ивалга руу олон зоной нүүжэ ерэхэн шарһаа уг ажаһуугшаддай онсо өөрын шанар, ёһо заншал алдагдажа байнхай. Бүри һаяхана хүнэй үгэ хүүрээрнь ямар нютагайб гэжэ элирүүлхээр байһан гэжэ хэлсэдэг. Харин мүнөө ямаршые илгаагүй гэхээр шахуу болонхой.

2012 он - Россиин түүхын жэл

ПЕТР БАДМАЕВАЙ ҮРИ НАДАНАД

Петр Бадмаев

Петр (Жамсаран) Александрович Бадмаев XIV Рабжуунай (1807-1866) 1842 ондо хара уһан Бар жэлдэ Забайкалийн можын Агын Степной Дүүмын Табтаанайн сомоной Хондой нютагта түрэнэн юм. Жамсаран хадаа Түгнын талаһаа гарбалтай, Агада нютагжаһан Баруун (Боохой) Хуасай угай дунда шадалтай малша буряад Засогол (Донсуухан) Бадмын эгээл одхон долоодохи хүбүүн байһан намтартай. Хүбүүдэйн эгээл ахань Сүльтим, хоёрдох иргэмэл хүбүүн Жимбэ, саашадаа Анчин (Ванчин), Петербургын университет дүүргэнэн Ампил, Буда, Дамдин (Жамьян), Жамсаран гэжэ нэрэтэй хүбүүд хубарина. Уг тухайн хэлэхэ болоо наа, Хуасай 8 хүбүүтэй (8 хүхүүртэй): Боохой, Обогор, Тогдор, Боршиихо, Богдор, Сагаан малгай, Хурилхан, Бабагар. Хуасай обогтон "Хандагай мэргэн" уряатай, хуа тугтай. Иимэ шог зугаа үгэнүүд бии: Амба сарай мяханда уланхаржа, үлэнхэржэ хурисаагүй; арза хорзо архида обтожо, шунажа ябаагүй; Хуасай хүн заргаша, ухаатай хүн заабариша; Хуасай хүн ходорхой, хоохон тэргэ дондорхой г.м.

Ехэ хүбүүн Сүльтим Степной Дүүмын врач, түбэд эмшэн гэжэ мэдээжэ болоһон байгаа. 1857 ондо тэрэ Петербург уригдажа, Николаевска сэрэгэй госпитальдо эмшэлэгшээр абтаба. 1860 ондо тэрэ ургамалнуудаар буйлуулагдаһан эм домой аптека нээжэ, үмсын ажал эрхилжэ захалаа хэн. Тиихэтээ хамта 1855 ондо нээгдэнэн Петербургын университетэй Зүүн зүгэй факультедэй оюутадта монгол хэлэ заажа, багшаар хүдэлһэн юм. Эрхүүгэй классическа гимназия алтан медальтайгаар дүүргэнэн Жамсаран ахайдаа Санкт-Петербург ерэбэ. Сүльтим (Александр) ахайнгаа жэсээгээр тэрэ Үнэн алдартын

шажанда орожо, Петр гэжэ нэрэтэй болоо хэн ха. 1871 ондо Петр Бадмаев Петербургын университетэй Зүүн зүгэй факультедтэ нурахаая оробо. 1875 ондо шалгарһанай тэмдэгтэйгээр дээдэ нургуулия дүүргэбэ. Тиихэтээ хамта тэрэ медико-хирургическа академидэ өөрынгөө дураар лекци шагнагшаар абтаа хэн.

1875 ондо П.Бадмаев Россиин Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын Азиин департаментын албанда ажалда абтаһан байгаа. Энэ министерствэдэ П.Бадмаевай ажал ябуулга Алас-Дурна зүгтэ Россиин бээлүүлдэг гададын политикай нягта холбоотой байһан юм. Тэрэ ажалынгаа хэрэгээр Монгол, Хитад, Түбэд ороннуудаар ябадаг байба. Ази түбиин Зүүн хубида Орос гүрэнэй бээлүүлхэ политикын зорилгонууд тухай III Александр хаанда эльгээһэн тэмдэглэл-бэшгүүд хадаа П.Бадмаевай ажал ябуулгын эгээл дээдэ шата болоһон байха юм. Петр Бадмаевай ханамжаар, "Хитад-монгол – түбэд Зүүн зүгтэ" туйлай ехэ хубилалтанууд боложо, Цинскэ хан түрэ унаха туйлдаа хүрөөд байгаа бшуу. Зүүн зүгтэхи Россиин хараа бодол, байдал бэхижүүлхын тула баригдажа байһан Транссибирийн түмэр харгы айхабтар ехэ үдха шанартай гэжэ автор эдэ бэшгүүд соогоо онсолон заадаг бэлэй. Ази түбидэ Россиин бээлүүлжэ байдаг гададын политикын асуудалнуудаар Петр Александрович хэдэн дэлгэрэнгы статья, ехэ хүдэлмэри толилуулһан байгаа.

Наһанайнгаа хүүлшын арбан жэлье П.А.Бадмаев түбэд эмшэлэлгэдэ сүм зориулаа хэн. Тэрэ үбшэнтэдые аргалдаг түбэд медицинцын эшэ үндэнэн болохо "Чжуд-ши" гэжэ номые оршуулһан байгаа.

Зүүн зүгые шэнжэлэгшэ элитэ ехэ эрдэмтэ, түбэд эмшэлэлгын врач, ниитын ажал ябуулагша П.А.Бадмаев Буряад ороной, Росси гүрэнэй түүхэдэ дээгүүр нуури эзэлхэ ёһотойл. Петр Александрович аша хүбүүн – уран зохёолшо Борис Сергеевич Гусев энэ талаар ехэ ажал ябуулаа, "Минии үбгэн эсэгэ Жамсаран Бадмаев" гэнэн баримтата туужа бэшэжэ, "Новый мир" журналда толилуулаа хэн.

Засогол Бадмын табадахи Буда хүбүүн Түбшэн-Ханда һамгантаяа үнэр баян айл байһан гэхэ. Тэдэ 9 үхибүүтэй байгаа: Намажаан, Осор (Николай Николаевич – 1938 ондо хамалганда орожо, наһа бараһан), Цыренжаб (граждан дайнай жэлүүдтэ алуулһан), Цырендондог 20-тойдоо наһа бараһан, Цырегма, Дулмажаб, Жамьян

Буда Бадмаев

Петр Бадмаевай үри наһаһад

(Владимир), Базаржаб, Бальжима.

Октябриин хубисхалай һүүлээр 1919 ондо Владимир Бадмаев Польшо руу зөөжэ, Варшаваһаа 100 модной газарта байрлаад, ажаһууһан байгаа. Эндэ Владимир Польшко тайжын басаган Тамарые һамга абаба. Тэрэ 6 аха, дүүнэртэй хэн. Владимир Будаевич Бадмаев Польшын хаанай хубиин врач байһан. Ехэ хүбүүн Петрын 1929 оной февральда түрэнэн, 1933 оной сентябрьда энэ бүлэ эхир хүбүүн басаган хоёртой (Мария, Георгий) болоһон байгаа. Немец булимтарагшадта эсэргүү Польшын хүдэлөөндэ хабаадалсаа хэн. Дайнай дүүрэнэнэй һүүлээр поляк зоной тэрэндэ этигэхүүдэнь, тайжа изагууртан Владимир Бадмаев Швейцари руу нүүгээд, хожомын гэр бүлөөрөө США ошожо, түбхинэхэ баатай болоһон юм. Тиигэжэ тэдэ Холбоото Штадуудай эгээл томо ехэ Нью-Йорк хотодо ажаһуудаг болоо бэлэй.

Владимир (Жамьян) Бадмаевай гуша басаган – 1982 ондо түрэнэн, олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй фотограф-дизайнер Каролина Войташек-Бадмаева, тэрэнэй ассистент Элиса наяхан Нью-Йоркхоо Росси гүрэндэ айлшаар бууһан байгаа. Тэдэ Агын тойрогто, үбгэн эсэгын гээ тоонто Табтаанай нютагта

хүрэгжэ, эльгэлэн танилсаад, Улаан-Үдэ хото ерэгжэ, түрэл гаралнуудтаяа уулзахадаа, урмашан баярлаһан, угаа ехээр хүхилэн байна.

Баярта уулзалга республикнай ниислэлэй "Мозаика" гэжэ кафе соо боложо, ород, буряад, англи хэлэнүүд эндэ соностообо. Оршуулагша басаган Мария Зонхоева эдэнэй хоорондо харилсаа тогтоогоо.

Уулзалгада хабаадагшад сооһоо эгээл үндэр наһатай

Жамьян (Владимир) Бадмаев

түбэй Байгалай байгаалие ашаглан хамгаалгын институтдай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, хүдөө ажыхын эрдэмэй кандидат Дулма Жамбаловна Батуева, Петр Бадмаевай уг залгамжалжа, түбэд эмшэлэгшэ болоһон Дарима Балдоржиевна Бальжинимаева, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатай зүбшэлэгшэ юрист мэргэжэлтэй Бэлигтэ Дугаров болон бусад түрэлхид үгэ хэлэхэдэ, аяар холын Америкэнэй айлшаар бууһан түрэл басагата амаршалжа, элүүр энхэ, ажалдаа амжалтатай, аза жаргалтай ябахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэһэн, гарай бэлэгүүдые барихан байха юм.

Уулзалгын түгэхэлдэ "Байгал" театрай дуушан Цыпилма Аюшеева уянгата найхан дуунуудые дуулажа, ёхор наадажа, буряад болон монгол арадуудай хүгжэмэй инструментүүд болохо морин хуур, ятага ба иочин дээрэ артист басагад гоё найханаар наадажа, сугларгашад сэдхэл баясуулан хужарлуулаа.

Энэ уулзалга баярай оршон байдалда үнгэржэ, мартагдашагүй дурасхаал үлөөбэ.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,
журналист,
Россиин соёлой
габьяата
хүдэлмэрилэгшэ.

Суббота, 29

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with TV program schedule for the first channel on Saturday, Dec 29. Includes programs like 'Доброе утро', 'Новости', 'Женский журнал', etc.

«РОССИЯ»

Table with TV program schedule for the 'Россия' channel on Saturday, Dec 29.

Table with TV program schedule for the first channel on Saturday, Dec 29, continuing from the previous table.

КУЛЬТУРА

Table with TV program schedule for the 'Культура' channel on Saturday, Dec 29.

АРИГ УС

Table with TV program schedule for the 'Ариг Ус' channel on Saturday, Dec 29.

Table with TV program schedule for the first channel on Saturday, Dec 29, continuing from the previous table.

ТИВИКОМ

Table with TV program schedule for the 'Тивиком' channel on Saturday, Dec 29.

Table with TV program schedule for the first channel on Saturday, Dec 29, continuing from the previous table.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with TV program schedule for the 'СТС Байкал' channel on Saturday, Dec 29.

Table with TV program schedule for the first channel on Saturday, Dec 29, continuing from the previous table.

НТВ

Table with TV program schedule for the 'НТВ' channel on Saturday, Dec 29.

5 КАНАЛ

Table with TV program schedule for the '5 Канал' channel on Saturday, Dec 29.

Воскресенье, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with TV program schedule for the first channel on Sunday, Dec 30.

«РОССИЯ»

Table with TV program schedule for the 'Россия' channel on Sunday, Dec 30.

КУЛЬТУРА

Table with TV program schedule for the 'Культура' channel on Sunday, Dec 30.

Table with TV program schedule for the first channel on Sunday, Dec 30.

АРИГ УС

Table with TV program schedule for the 'Ариг Ус' channel on Sunday, Dec 30.

ТИВИКОМ

Table with TV program schedule for the 'Тивиком' channel on Sunday, Dec 30.

Table with TV program schedule for the first channel on Sunday, Dec 30.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with TV program schedule for the 'СТС Байкал' channel on Sunday, Dec 30.

НТВ

Table with TV program schedule for the 'НТВ' channel on Sunday, Dec 30.

5 КАНАЛ

Table with TV program schedule for the '5 Канал' channel on Sunday, Dec 30.

ХОНГОР УУЛА

Калининградхаа захалаад, Камчатка хүрэтэр... Хүндэтэй, агаар сэбэртэй, сэнсэг, модоор...

Аршаан элбэгтэй Хонгор Уула! Нюдэнэй муусар харабал...

Нэгэ хэды аршаанлабал, Нэгэтэ мэдэн гэхэдэш, Наартай зөөлэнөөр хараха...

Зүрхэнэй долгилоод захалбал, Зүрхэнэй аршаан хүртэбэл...

Заатагуй зөөлөөр сохилхол, Золтойб гэжэ ханахаар лэ!

Уушханай уляраад захалбал, Урда хадын хаяахаа...

Урдажа байхан аршаанхаа Ундалан, мүргэн ябахата...

Угаашье золтойб гэхээр лэ! Агаараар татагдахан...

Хүүргээр Алхан хүрэдэг газарта Бөөрын, эльгэнэй...

Эхэнэрнүүдэй, Бэшэшье аршаанууд бурьялжа...

Булта олон амарагшадые

Баярлуулжа байдаг удхатайл! Баруун, зүүн зүгөөр Бараггүй холо дайдаар...

ЖЭМНЭГ Жалгаар эхитэй Жэмнэгни Жэмэсээр баян нэрэтэйлши...

Хада уулахаань харьялдаг Хүсэтэй, шэдитэй...

аршаануудтайлши, Хэдышье үбшэтэй амарагшад...

Хүхин наһаа нэмээдэг лэ! Хүүхэн бага үхибүүдые...

Хүлынгөө үбдэгтэ хатаруулдаг, Хүндэтэй баян угтай...

Хүгжэмшэ найхан Жэмнэгни. Бадма сэсэгээр бадаруулдаг...

Баатар үндэр хаданууд лэ, Хамар Дабанһаа захалдаг...

Хүндэтэй баян Жэмнэгни! Жэмнэг, Жэмнэг, Жэмнэгни...

Жэмэсээр баян нэрэтэйлши, Жаргалтай олон зоной...

Жаргажа нууха нютагши! Андрей ОШОРОВ.

Спутниковое телевидение Монголии, Внутренней Монголии, Китая и Австралии. Установки, настройка.

МОНГОЛОЙ ТЕЛЕВИДЕНИ ОРОН ДАЯАР

Ддэштв гэнэн компани Ази даяар Монголой телевизийн 40 гаран сувгуудые...

Энээхэн компани Буряад Республикада ержэ, Монголой телевидениин бүх сувгуудые...

Монголой, Үвэр Монголой, Хятадай, Австралиин телевидени үзэхэ дуратай наа...

Монголой сансарын телевидениин хүлээн абагшын (приемной) үнэ - 5000 түх...

Продаю 2-комнатную благоустроенную квартиру по ул. Боевой, 1 этаж, есть подполье, с/у совмещенный, большой, ухоженный, кабельное, домофон, кабельное, Интернет.

Срочно сниму дом, комнату в малосемейке или полублагоустроенную квартиру. Недорого. Тел.: 63-80-88.

ВОЗРАСТНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В ТЕЛЕПРОГРАММЕ

В телепрограмме с 27 августа, согласно ФЗ от 29.12.2010 «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию»...

Table with age restrictions: 0+ - от 0 до 6 лет, 6+ - от 6 до 12 лет, 12+ - от 12 до 16 лет, 16+ - от 16 до 18 лет, 18+ - старше 18 лет.

БУРЯАД АРАДАЙ ЭРХИМ ХҮБҮҮДЭЙ НЭГЭН

Баргуужан гол хабартаа мойһоной эшэнүүдээр булагдшоод, хүбэн сагаан хүнжэлээр хушагдана. Огторгой тулама гэхээр, хада майлын оройгоор хүхы донгодожо, хүнэй сэдьхэл бадаруулна. Намартаа хадын хабшалнуудаар буга, хандагайн урамдаан нэрьежэ, аршаануудай дунгалнуудаар ниилэжэ, ямар нэгэн симфониин аялга мэтээр дуулдана. Иимэ үзэсхэлэн байгаалиин баялигһаа боложо гү, али еврей, хитад үндэнэ яһатанай, декабристуудай ехэ нүлөө үзүүлһэн дээрһээ гү, Баргуужан голһоо үни сагһаа суутай бэрхэ хүнүүд ургаһан. Мүнөөнэй зарим эдиршүүл нютагайнгаа суутай хүнүүдые мэдэдэггүй.

Дэлхэй дүүрэн мэдээжэ дипломат, БМАССР-ые байгуулагдай нэгэн, буряадуудай дундаһаа түрүүшын Дайшалхы Улаан Тугай орденый кавалер Элбэг-Доржи Ринчино, СССР-эй арадай артист, Сталинска шангай лауреат, Ленинэй хоёр орденото Гомбо Цыдынжапов, дэлхэйн 5 эрхим бас хоолойтоной нэгэн, РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаков, СССР гүрэндэ түрүүшынхией опера-цида наркоз хэрэглэһэн хирург Эрдэнэ Раднаев, медицинын эрдэмэй кандидат болоһон түрүүшын буряад, түрүүшын буряад "РСФСР-эй габьяата врач, Ленинэй орденый кавалер. Олон хүнэй амиие абарһан, сэсэн мэргэн лама Цыден Соодоев, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй генералнууд Антон Занданов, Даба Цыденов, Горькийн нэрэмжэтэ Гүрэнэй шангай лауреат, поэт Николай Дамдинов, түрүүшынхией Сибирьтэ хэлхээ холбооной шэнэ онһото техникэ нэбтэрүүлһэн, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Батамунхэ Очиров, СССР-эй Верховно Соедэй хоёр зарлалай депутат, Улаан-Үдэдэ эмнэлгын комплекс бодхоһон Вера Баянова, барилдаагаар дэлхэйн чемпион Борис Будаев гээд лэ, олон даа. Мүнөө би Баргуужан голой суута хүнүүдэй нэгэниинь болохо Дашинама Тыжебрович Раднаев тухай бэшэхэми.

Дашинама Тыжебрович Раднаев 1922 оной декабриин 20-до Баргажанай аймагай Баян-Голой сомоной Сэлиртэ түрһэн. Буряадай партиин обкомой гешүүнээр, Буряадай Верховно Соедэй депутатаар 6 дахин хунагагдаһан. Яруунын партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар ажаллахада, Ленинэй орденээр, партиин обкомой секретаряар, республикын Госпланай түрүүлэгшээр ажаллахада, "Хүндэлэй Тэмдэг" орденээр 2 дахин хунагагдаһан юм. Дашинама Тыжебрович, Цыбикмит Ямановна 5 үхибүүдэй эхэ эсэгэ юм.

Дашинама Тыжебрович 1942 ондо Улаан Армиин албанда тагтажа, Забайкалийн Сретенскэ сэрэгэй училищиде хурахаа эльгээгдэбэ. Училищи эрхимээр дүүргээд, алдар солото 46-дахы армиин дивизидэ, II Украинска фронтдо дайшалхы замаа эхилбэ.

"Ой соо немецүүд байрлана" гэхэн мэдээсэл батальоной командир Д.Н.Раднаева туулгаба. Буудаханда мэргэн сэрэгшэдые шамдуухан шэлэжэ абаад, үүрэй сайхатай сасуу унтаж байһан немецүүдые бултыень хиргаба. Тэдэнэр Львов хотодо добтолго бэлдэжэ байгаа бшуу. Батальоной командир, офицер Дашинама Раднаев энэ дайшалхы амжалтын түлөө түрүүшынхией Улаан Одонор орденээр шагнагдаба.

Яско-Кишиневско, Львовско-Сандомирска байлдаанууд соогуур гараа, Днепр, Дунай мүрэнүүдые гаталалсаа, Винницэ, Киев, Будапешт, Венэ, Львов хотонуудые фашистнарай һабарһаа сүлөөлэлсөө. Дашинама Тыжебрович Дайшалхы Улаан Тугай, Улаан Одонор, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I, II шатын орденуудаар, мүн олон дайшалхы медальнуудаар шагнагдаһан юм.

1948 он. Дашинама Раднаев Эрхүүгэй дээдэ партиная хургуули дүүргээд, 26 наһатайдаа Хурамханай партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар хунагагдаба. Тиихэдэ манай аймаг һаял байгуулагдажа, хэхэ ажал барагдашагүй бэлэй.

Дайнай үедэ колхозуудай ажахы һандаршаһан, зоной сэдьхэл һанаан зобонги, үлэн хоһон үе саг һэн. Дашинама Раднаев хүдөө нютагуудаар ябажа, ажахые, зоной байра байдалье һайн мэдэһэн дээрһээ энэ хүшэр байдалһаа яажа гараха асуудалье зүбшэхээ, партиная ажахын үргэн суугла зарлаба. Тус суглаанай тогтоолоор, Дэрэндэ,

Аргадада, Харамодондо, Барханда, һахалида жэжэ ажахынүүд нэгэдэжэ, томо колхозууд мүндэлбэ. Колхозуудай түрүүлэгшэдээр хургаалтай, дүршэлтэй коммунистууд А.Ц.Санжиев, Г.Э.Дамбаев, С.А.Цыбиков, Я.Р.Доржиев, П.С.Будаев, В.А.Петелин гэгшэд хунагагдаба. Партиин бюрогой шиидхэбээр Аллада, Аргадада, Хурамханда, Барханда голнууд дээрэ гидроэлектростанцинууд бодхоогдожо, ажахыда, зоной ажабайдалда горитойхон хубилалта оруулба.

Имагтал Дашинама Раднаевай оролдолгоор үүлэртэ эбэртэ бодо мал, хонид, адуун асарагдажа, мал ажахын продукция 2-3 дахин ехээр нэмбэ. Колхознигуудай ажабайдал һайжаржа эхилбэ.

Колхоз бүхэндэ ажалай түрүүлүү олошорбо. Дашинама Тыжебрович һайнаар ажалладаг хүнүүдые саг соонь дэмжэдэг, тэдэнэрие урмашуулдаг һайн заншалтай һэн. Колхозой түрүүлэгшэнэр Я.Р.Доржиев, А.М.Зарубин, О.Э.Эрдыниев, тэряшад З.З.Хайдарова, Б.Э. Будаев, О.Ц.Найданов, хонишон Э.Ц.Надмитова Ленинэй орденээр шагнагдаһан. Аяар 9 жэл соо манай Хурамханай аймагта партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар Д.Т.Раднаев ажаллаханда, аймагы алишье талаарнь хүгжөөгөө, баян болгоо.

Мүнөө 80 гарамгай наһатайшуул Дашинама Раднаевые мартаагүй, сэдьхэлдэ халуунаар дурсажа ябадагбди. Хурамхана тосхоной али нэгэ үйлсэдэ Дашинама Раднаевай нэрэ үгэһые дурадханаб.

Аймагай, сомоной засагай дарганар минии дурадхалье дэмжэхэ бэээ – гэжэ найданаб.

Владимир БАТОРОВ,
Россин Журналистнуудай
холбоонор гешүүн.

СОЁЛМА ДЫРХЕЕВАДА САГААН ТОЛГОЙТО КАПУСТА АМЖАЛТА АСАРАА

Эдэ үдэрнүүдтэ Москва хотодо үнгэрэгдэһэн бүхэроссийн "Юннат-2012" гэхэн хэмжээ ябуулгада Түнхэнэй аймагай Шэмхын интернат- хургуулийн шаби Соёлма Дырхеева хабаадажа, дүрбэдэхи һуури эзэлбэ гэхэн баяртай мэдэсэл абтаба.

Тус үндэр хэмжээ ябуулгада хабаадажа эрхэдэ Соёлма аймагай болон республиканска халаанда түрүүлжэ хүртөө бэлэй. Харин тэндэ ошохо гэхэдэнь, мүнгэнэй асуудал гаража, тэрэ аймагай гулваа Андрей Самариновта туһаламжа үзүүлхэ тухай хандахадань, тэрэ дары түргөөр мүнгөөр хангаба.

- Үнэхөөрөөшье, энэ туһаламжа ехээр нүлөөлөө. Ушар гэхэдэ, манай Москва ерэхэдэ, бүхы хабаадагдай байрлаха зочид буудалда үнэгүй һууринууд дууһаад байгаа. Тиимэһээ таниха, мэдэхэгүй газар ошоо хадаа, ехэ мүнгэ түлэжэ, тэндээ байрлаабди, - гээд Соёлма хөөрэнэ.

Хүдөө ажахын һалбарийн талаар хүдэлдэг нэмэлтэ һуралсалай эмхинүүд эндэ хабаадаһан байна. "Юннат-2012" энэ удаа 30 гаран регионуудай хабаадагшэдые суглуулаа гээд хэлэхэ хэрэгтэй. Хургуулийн шабинар хүдөө ажахын найман һалбариде харьсэхэдөө, өөһэдынгөө ажал тухай шадмар бэрхээр хөөрһэн байна.

Соёлма Дырхеева эндэ "овощ тарилга" гэхэн һалбариде хабаадаһан байна. Юуб гэхэдэ, үшөө совет үеһөө хойшо республика дотор Шэмхын овощ ургуулдаг мэргэжэлтэд нютагаа сурхуулдаг һэн.

- Сэхэ хэлээ һаа, баһаһаа хойшо овощ ургуулха дуратайб. Бүхы һурагшдай практикада дууһаад ябахадань, тариһан ургамалнуудай хойноһоо харалсадаг һэн. Эгээ дуратайгаар капуста ургуулдаг бэлэйб. Минии багша Мария Ильинична Дырхеева энээнине хараад, намда капуста тухай эрдэм шэнжэлгын ажал бэлдэхиеми дурадхаа, - гээд Соёлма хөөрэнэ.

10-дахы классай шабиин хөөрһөөр, Шэмхын интернат-хургуулида бүхы ажал

өөһэдын гараар хэгдэнэ. "Манай аймаг Национальна паркин бүридэлдэ ородог. Тиимэһээ огород ургуулгада элдэб химийн бодсонүүдые хэрэглэхэ аргагүй юм. Харин бидэ өөһэдөө бүхы хорхой шумуулнуудһаа огороодоо хамгаалдагбди. Мүн бусад ажалые баһа өөһэдын хүсөөр хэнэбди", - гээд Соёлма Дырхеева хөөрэнэ.

Тэрэнэй хэлһээр, эгээл энээн тухай Москва хотодо хөөрһэн байна. Абамаар 40 балл сооһоо 34-дэ хүртэжэ, Соёлма 4-дэхи һуурида гараа. Оройдоол 0,5 балл, гурбадахи һуурида гараха гэхэдэнь, хүртөөгүй. Нонин гэхэдэ, 3-дахы һуури эзэлһэн Воронежской областиин түлөөлэгшэ Александр Шубин гэжэ нэрэтай байгаа. Ушар хадаа үшөө совет үедэ Шэмхын урдаа хараха овощ таригша Тамара Шубина гэхэн нэрэ республикаһаа гадууршые суурхажа байгаа бэлэй.

- Анха түрүүшынхией самолетто һуужа үзөөб. Москвада олон автомашина ябана, энээнһээ боложо, удаан саг соо хэмжээ ябуулгын болохо газарта хүрөөбди. Олон танилтай болооб. Намтай сасуу

хүүгэдэй элдэб юмэ бүтээгээд харуулхадань, ехэ һонирхолтой байна. Үрһэнэ түргөөр хүгжөөхэ аппарат нэгэ хубуун зохоогоо, би тэрээнине ехэ һонирхон харааб. Юуб гэхэдэ, манай эндэхи байгаалиин эрхэ байдалда ехэ тааруу гээд һананаб, - гэжэ Соёлма һанамжаараа хубаалдана. Иимэ үндэр хэмжээ ябуулгада хабаадаһандань туһалһан бүхы нютагай хүн зондо, аха дүүнэртээ Соёлма Дырхеева аргагүй ехэ баярые хүргөөд, сагаан капустаар хэгдэһэн эдэе хоолоор бултание эдээлүүлхэб гэжэ мэдүүлнэ.

Борис БАЛДАНОВ.
Соёлма Дырхеевагай гэр
бүлын альбомһоо абтаһан
фото-зурагууд.

МОГОЙ ЖЭЛХЭЭ ЮУ ХҮЛЭЭХЭЭР БЭ?

МОГОЙ ЖЭЛ - өөрийгөө шалган шэнжлэх, түсэвлэх, харюунуудыг бэдэрх жэл юм. Нэн түрүүн эдэбхитэйгээр юумэ бэлүүлхын урда тээ хэхэ юумээ хайнаар бодож эхилхэ хэрэгтэй. Могой шэнги мэхэтэй, ханаханаа бэлүүлхэ аргатай байха ёһотойт. Ерэхээ байхан

жэлдэ моодо мэдэхэ, искусство сэгнэхэ хайн онол аргуудтай байха зэргэтэйт. Ухаатай Могой эрдэмтэдтэ хайн нүлөө үзүүлхэ байха. Шэнэ жэлдэ эрдэмэй талаар шэнэ туйлалтанууд, шэнэ оньһонууд сонсохгодохо, мүнөө үеын технологигодо шэнэ юумэн нэбтэрүүлэгдэхэ.

Зүгөөр Могой бээдэ гамтай жэл. Хүнэй сэдхэл долоулдаг наадануудта (азартные игры), томо томоор энэ тэрэ предприяти-да мунгөө һомолхо, бусад газарта мунгэ зөөриез халгааха хэрэгтэ таарахагүй жэл болоно. Үдэр бури "могойн хаһаар" эхэ эдэбхитэйгээр ажаллаха, ажаһууха

хэрэгтэй. Зүгөөр бээ гамнаха хэрэгтэй, ехээр эсэхэдээ (депресси) болохот. Тиймэхэ бээ шанга баряад, үлүү гаратаргаа элшэ хүсээ, шадалаа хэрэгтэ хэрэггүй юумэндэ гаргалша ёһогүйт. Ехэ юумэ хэхэ гэжэ дан үлүү гаратаргаа оролдоо хаа, бүхэ юумээ буруу тээшэнэ ябуулжа болохот.

2013 ОНОЙ ЗУРХАЙТАЙ ТАНИЛСАЯ

Овен (21.03-20.04). Газааһаань харахада, Овенүүд ехэ эдэбхитэй, холын хараа бодолтой байха, зүгөөр досоогоо тиймэ бээдээ найданги бэшэ байха, тиймэхэ ханахан бүхэ хүсэлөө дүүрэнээр бэлүүлжэ шадахагүй. Тийбэшье олонхи Овенүүд Шэнэ Могой жэлдэ угай баялигта (наследство) хүртэхэ байна.

Телец (21.04-21.05) Шэнэ жэлдэ Телецүүд "хоёрдохи хуби-я" – хани нүхэрөө олохо байна. Тэдэнэр өөрынгөө нула, тулюурые харуулха ёһогүй, харин хүндэ хайхан сэдхэлтэй, хайн ханаатай, гэр бүлэ болохо дура-тай байхаяа харуулха зэргэтэй болоно. Өөрынгөө алдуунуудһаа айха хэрэггүй, үгы гэбэл, жаргалын хажуугаарнь гаража ябашахадаа болохо.

Близнецы (22.05-21.06) Өөртөө дураатай, нэбхишэг зантай, өөртөө гол анхарал хандуулхаа хэдэдэг Близнецүүдтэ эдэ онол аргуудын Шэнэ жэлдэ туһа хүргэхгүй, харин суг хүдэлдэг, хажуудань байһан зондо хаалта хэхэ. Тиймэхэ ажалдаа, хубиин ажабайдалда амжалта туйлахань хэсүү

байха.

Рак (22.06-22.07) Могой жэлдэ Рагууд эрид шийдэмгэй, шанга хүсэлтэй байха зэргэтэй. Тэдэнэй урасхал түргэн ябуулганууд зохид, дамгай газаа талатайн тааралдахагүй, харин танилсаха, инаглаха таладань һаад ушаруулжа болохо.

Лев (23.07-23.08) Шэнэ Могой жэлдэ Левүүд бээдээ дүүрэнээр найданги, ехэ хүсэ шадалтай байһанһаа нёдондо хэнэн алдуунуудаа захаа аргуудтай болохо байна.

Дева (24.08-23.09) Шэнэ Могой жэлдэ Девэнүүдтэ хайн үдэрнүүд олон байха, тиймэхэ өөрынгөө жаргал холуур бэдэрэлтэгүй, тийн хожом бэлүүлхэб гэнэнэй хэрэггүй. Юуб гэхэдэ, Шэнэ жэлдэ үгтэлэн арга боломжонуудаа хэрэглэхэ шухала бшуу.

Весы (24.09-23.10) Могой жэлдэ Весынүүд ехэ амжалта-тай, шэнэ олон танилнуудтай болохо. Тэдэнэй ажабайдалда тон дураатай, баяр халима ханаа бодолтой байһанһаа олоной анхарал хандуулха, зүгөөр үлүү гарамгаар нэбхи хэзүүл зан харуулба-

лын, инагтай танилсалгааһа хайн үрэ дүн харахагүй.

Скорпион (24.10-22.11) Ямаршы эдэбхи үсэхэл гаргахандь, тэрэ тоодо инаг дуранай харилсаанда Скорпионуудта ехэ хайн, зол жаргалтай жэл болоно. Зүгөөр иимэ юумэ хайн мэдэхэ хэрэгтэй: хэбтэнэн шулуун доогуур уһан урдахагүй. Тиймэхэ юумэнһээ айха, хүрдэхэ, зобохо зангаа хаяад, Могой жэлдэ бүхэ арга боломжонуудаараа баясаха, жаргаха хэрэгтэй.

Стрелец (23.11-21.12) Стрелецүүдтэ ехэ хүндэ хүшэр жэл. Тиймэхэ бүхэ хүсэ шадалаа гол шухала уг зорилгодо зориулха ёһотой болонот. Үгы гэбэл, таниие нэбхи хээгүүл зантай гэлдэхэдэ болохо, тиймэхэ таниие гэмнэнэн үгэнүүд ханаагетнай зобохо, сүхалдуулха байна.

Козерог (22.12-20.01) Шэнэ Могой жэлдэ Козерогууд бээдээ ехэ анхарал хандуулха, бээдэ найдаха зэргэтэйт, харин туһалт гэжэ нүхэдһөө, түрэл гаралһаа туһа эрихэнэй хэрэггүй. Үгы гэбэл, танда энэ хайн жэлэй бүхэ арга боломжонуудыг гээжэ болохот.

Водолей (21.01-19.02) Шэнэ Могой жэлдэ Водолейнүүд ехэ амжалта туйлаха, тэдэнэй шэнэ түсэбүүд, гол үзэл бодолнууд дэмжэлгэ абаха, хайн ханаа бодолнуудын зүрхэ сэдхэлэйн бодомжонууд оршон тойронхи зондо хайшагдаха байна.

Рыбы (20.02-20.03) Шэнэ Могой жэлдэ Рыбэнүүд ехэ хүйтэн шанартай, халдасагүй байжа, дүтынгөө зоние голхоруулха, тийгэд тийһэнэ өөһэдөөшье ойлгохогүй. Энээн тухай бодохо үзэхэ хэрэгтэй. Өөрынгөө муу абари зангаа хубилгаа хаатнай, зол жаргал өөрөө гар соотнай орохо байна.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ УГТАМЖА-ШЭМЭГ НЭИХАН ЁЛКОМНАЙ...

Субадаар хэнэн саһахан. Шэнэ жэлэйнгээ хасууриханаа гоёохо гэбэл, түмэр нариихан проволокодо искусственна (шэл) субад суглуулан һуулгаад, бугааг шэнгээр дүхэрилгэн, түхэрэн болгогты, степлерээр сагахан лентээ барюулагты. Энэ субадаар хэнэн саһаханаа ёлкынгоо шэмэглэл болгохо ёһотойт. Ганса иимэ "саһахануудаар" шэмэглэлтнай, ялараад, толороод, ехэ гоё байха.

Үльгэрэй борбоосгойнууд. Юрын лентэдэ уягдаһан алталмал гү, али мунгэлиг үнгэтэй нарһанай борбоосгойнуудыг ёлкодо хэбэлтнай, ехэ гоёор харагдаха байна. Иимэ үнгэтэй будаг шэрэнүүдыг магазинһаа худалдажа абаарайгы. Үгы гэбэл, иимэ хайхан борбоосгойнуудаар "сэсэгэй баглаа" хээд, журналай стол дээрэ гү, али орохо газартахи (прихожая) гэрэлэй хажууда хэбэлтнай, Шэнэ жэлэй хайндэрэй байдал тогтоохо.

Корицын анхилма хайхан үнэртэй ёлко. Нэгэ хэды корицын "модохонуудтай" ёлко хүн зондо хайшаагдаха, хайндэрэй баяр түрүүлхэ байна. Улаан атлас лентээр уяад, ёлкоёо шэмэглэгты.

Хэрмэнэй борбоосгойнууд. Гүрэмэл корзинаар дүүрэн борбоосгойнуудыг ёлкын гирляндаар шэмэглэхэдэтнай, хайндэрэй байдал тогтоохо. Үнэхөөрөө корзинкатнай эди шэдитэй байха, досоонь бэлэг нюухада болохо.

2013 оной календарь – хүсэлнүүдэй хана. Томо гэгшын 2013 оной календарь үлгөөд, хуудаһануудыг няагаад, айлшадтаа хүсэлнүүдын бэшүүлхэ. Нүүлдэнь хадагалаад, 2014 оной урда бэлүүлэгдэһыень шалгаха, баһал хүхилдэн, Шэнэ жэлээ угтаха байнат.

ШЭНЭ ЖЭЛ (Дуун)

**Хүгжэмынь Владимир БУХАЕВАЙ
Үгэнь Георгий ДАШАБЫЛОВАЙ**

Шэлбэ ногоон хасуурим Шэмэг олон зүүдхэлтэй. Шэнэл жэлээ – айлшанаа Энэл угтан байнабди.

Дабталга:
Эдир Саһан хүүхэмнай Элиг зугаа элбэгтэй.
Үбгэн, үбгэн
Жабарнай
Үбэр дүүрэн бэлэгтэй.

Шэжэр мунгэн саһанууд Шэдэн ороод гоёл даа. Хамаг олон үхибүүд Хатар дуундаа абьяастай.

Дабталга:
Шэнэ жэлээ угтуулжа, Шэнэ дуугаа бэлдээбди. Энэл жэлдээ зориулжа, Эршэ хүсөө нэмээбди.

Дабталга.

АЙЛШАДТАА – АМТАН ХООЛ

АЛИМТАЙ МЯХАН
Хэрэгтэй зүйлнүүд: 12 яблоко (алим), 500 грамм залуу үхэрэй мяхан, 2 монсогор һонгино, ургамалай тоһон, даһан, корица.
Мяха хэршэдэг мясорубкаар мяхаа жэжэлээд, дээрэхэнь хэршэгдэһэн һонгино хээд, тоһон соо шараад, даһалаад, дээрэхэнь жэжэ корица нэмэнэбди.

Яблокаа (алимаа) абаад, дээрэхи оройень отолжо хажуу тээшэнэ абаад, досоонь ехэ нүхэ гарганабди. Досоонь шараһан фаршаа хээд, гурбанай нэгэ хуби халуун уһатай кастрюли соо хээд, удаань хабхаглаад, бага гал дээрэ халаанабди. Яблокамнай хахаржа унаха ёһогүй. Тийгээд табак соо хээд, нэгэ бага хүргөөд, айлшадтаа дурадханабди.

удтай (петрушка, укроп) худханабди. Тийгээд үгэрсэнгээ "боохһонууд" руу тэрэ сэрээ хэнэбди. Гоёлто болгон, клюквын жэмэс дээрэнэ табинабди. Үгы гэбэл, эдэ үгэрсэнүүдэйнгээ рулет руу багахан даһантай сёмга, форель загана хэбэлтнай, бүри амтатай байха.

ЗЕФИРЭЭР ХЭНЭН НАМАРТАЙ МУСС
Хэрэглэгдэхэ зүйлнүүд: 500 грамм тарганшаг, үдхэн зөөхэй, 200 грамм ягаан зефир, шарагдаһан ямаршьеб хамаагүй һамар.
Блендер соо зөөхэйгөө 1 минута соо худхад, дээрэнэ жэжэ болгоһон зефирээ хэнэбди, һайса худхад, дээрэнэ шарагдаһан һамараа нэмэнэбди.

Энэ хуудаһа Б. ОРБОДОЕВА бэлдэбэ.

ҮГЭРСЫН СЫРТЭЙ РУЛЕТ
Хэрэглэгдэхэ зүйлнүүд: утанууд үгэрсэнүүд, сливочнэ зөөлэн сыр, петрушка, укроп, шэмэглэхэ клюква, зубочистканууд.
Үгэрсэнүүдээ утануудаар хэршээд, нэгэ бага даһалнабди. Үгэрсэнгээ утанууд хубинуудыг рулет болгон хумирнабди, тийн зубочисткын модохонуудаар бүхэлнэбди.
Сливочнэ зөөлэн сэрээ ногоон ургамалну-